

Реструктуризація Академії сільськогосподарських наук НДР – підходи до реформування системи аграрної науки в Україні

Професор, почесний доктор
аграрних наук
Петер Тіллак

Науково-дослідницький потенціал у межах компетенції Міністерства сільського господарства та харчової промисловості НДР (1989)

- 26 науково-дослідних центрів та
- 21 інших наукових установ Академії сільськогосподарських наук (АСН)
(загалом, 3300 науковців)
- установи, що підпорядковуються Міністерству
(загалом, 700 науковців)

Громадська вчена рада

- Заснована у 1957 році в результаті угоди між федеральним урядом та федеральними землями
- Завдання: Розробка рекомендацій для змістовної та структурної модернізації науки, досліджень та галузі вищої освіти для забезпечення міжнародної конкурентоздатності німецького наукового сектору у європейській системі наук
- Члени: 54 особи – 22 вчених (призначаються Федеральним президентом) та 30 вчених-політиків з федерального уряду та федеральних земель; призначаються на 3 роки.

Наукові консультативні ради

- при міністерствах та наукових інститутах
- наразі у підпорядкуванні Федерального Міністерства продовольства та сільського господарства Німеччини знаходяться 5 наукових консультативних рад:
  - з питань удобрення ґрунту
  - лісової політики
  - прав споживачів та продовольчої політики
  - плану дій щодо захисту рослин
  - аграрної політики
- надання консультацій стосовно програм наукових досліджень та бюджету на дослідження
- розподіл посад керівного персоналу та основних робочих завдань.
- члени: 6-12 осіб на макс. 2*4 роки: маються на увазі вітчизняні та іноземні працюючі науковці

Опитувальник для атестації інститутів АСН

- актуальні завдання та діяльність за останні п'ять років
- організаційна структура наукових досліджень: замовники, адресати (отримувачі) результатів наукових досліджень, актуальні публікації
- забезпеченість кадрами та становище молодих науковців
- технічне та фінансове забезпечення
- співпраця з вітчизняними та іноземними науково-дослідними установами
- відгуки громадськості стосовно результатів наукових досліджень
- концепція діяльності на майбутнє

Рекомендації Громадської вченої ради (1)

- Збереження кваліфікованого наукового персоналу для аграрних досліджень у галузях захисту ресурсів та навколишнього середовища, соціально-економічних та економічних перетворень сільських територій
- Перенесення наукового потенціалу з позауніверситетських установ, як це було раніше, на вищі навчальні заклади

Рекомендації Громадської вченої ради (2)

- Запровадження нових організаційних типів наукової роботи:
  - інститути «Блакитного списку», науково-дослідні інститути при вищих навчальних закладах
  - відомчі науково-дослідні установи Федерації
  - дослідні та науково-дослідні установи у галузі сільського господарства
- Нова орієнтація дослідницьких цілей:
  - екологічне та економне використання земель
  - садівництво
  - збереження природних та генетичних ресурсів
  - захист тварин
  - нові можливості для виробництва та збуту
  - структурні перетворення сільських територій
  - продовольча безпека у країнах «третього світу»

Рекомендації Громадської вченої ради (3)

- Організація міждисциплінарної та міжнародної науково-дослідницької діяльності
- Створення установчих комітетів у новостворених інститутах, що будуть займатись розподілом посад керівного персоналу та підтримкою при формуванні програм наукових досліджень
- Науковий супровід у якості наукових консультативних рад при інститутах, регулярні оцінки ефективності, контроль за втіленням рекомендацій Громадської вченої ради
- Фінансова допомога від Федерації для переведення науково-дослідного потенціалу до інших структур

Позауніверситетська науково-дослідницька діяльність в аграрній сфері у Німеччині (1)

- **Інститути Наукового товариства імені Лейбніца:**

- Лейбніц-Центр дослідження сільськогосподарських земель (ZALF) e. V., м. Мюнхеберг
- Лейбніц-Інститут овочів та декоративних рослин (IGZ), м. Гросберен/м. Ерфурт
- Науково-дослідний інститут біології тварин, що використовуються у сільському господарстві (FBN), м. Думмерсторф
- Лейбніц-Інститут аграрної техніки Потсдам-Борнім (ATB)
- Лейбніц-Інститут аграрного розвитку в країнах трансформаційної економіки (IAMO), м. Халле (Заале)
- Німецька науково-дослідна установа з питань харчової хімії (DFA), м. Фрайзінг

Позауніверситетська науково-дослідницька діяльність в аграрній сфері у Німеччині (2)

- Відомчі науково-дослідні установи Федерації (підпорядковані Федеральному Міністерству продовольства та сільського господарства Німеччини)
  - Юліус Кюн-Інститут, федеральний дослідницький інститут культурних рослин в Німеччині (JKI), м. Кведлінбург, 15 підрозділів
  - Фрідріх Льюфлер-Інститут, федеральний дослідницький інститут охорони здоров'я тварин (FLI), о. Рімс, 11 підрозділів
  - Макс Рубнер-Інститут, федеральний дослідницький інститут продовольства та продуктів харчування (MRI), м. Карлсруе, 8 підрозділів
  - Йоганн-Гайнріх-фон-Тюнел-Інститут, Федеральний дослідницький інститут сільських територій, лісу та риболовлі (vTI), м. Брауншвайг, 11 підрозділів
- Інші установи у сфері компетенції Федерального Міністерства продовольства та сільського господарства Німеччини
  - Федеральний інститут оцінки ризиків (BfR), м. Берлін (захист прав споживачів)
  - Німецький центр дослідження біомаси (DBFZ), м. Лейпциг

Висновки стосовно реорганізації інститутів АСН (1)

- **Розподіл науково-дослідницьких завдань на:**
  - наукові дослідження при університетах (окремі теми)
  - комплексні дослідницькі теми для інститутів
  - підвідомчі дослідження тих проблем, що пов'язані з функціями держави
  - дослідження у галузі промисловості (з ухилом на аграрну сферу)
  - науково-дослідницька діяльність, що забезпечується асоціаціями з аграрного сектору (спеціалізація – селекція тварин і рослин)
  - дослідження на регіональному рівні (дослідження на рівні федеральних земель, випробувальні станції)
  - втілення нових результатів у практику (консультування аграрного сектору)

Висновки стосовно реорганізації інститутів АСН (2)

- Суворе управління та постійна орієнтація на високі результати
  - розробка вимогливих довгострокових дослідницьких програми
  - регулярні оцінки ефективності науковими консультативними радами інститутів (1-2 рази на рік)
  - регулярні переатестації (через кожні 5-7 років)
  - підтримка національних і міжнародних зв'язків, співпраця з університетами
  - критерії ефективності:
    - фінансування за рахунок залучення додаткових коштів
    - публікації, перш за все, у тих виданнях, що цитуються
    - участь із доповідями у національних та міжнародних конгресах
    - патенти
    - виконання настанов, що були отримані під час попередньої атестації

Пропозиції стосовно концепції аграрних досліджень в Україні (1)

- Національна академія аграрних наук України (НААН), або ж установа-наступник, є найважливішим адресатом аграрних досліджень в Україні
- Стосовно організаційного розподілу, змісту програм та обсягу фінансування різних державних дослідницьких установ рішення приймає Кабінет Міністрів за рекомендаціями «громадської вченої ради»
- Основою для прийняття рішення є атестація наявних дослідницьких потужностей, націлена на оцінювання змісту та результативності досліджень

Пропозиції стосовно концепції аграрних досліджень в Україні (2)

- Атестація інститутів НААН за наступними критеріями ефективності:
  - результати досліджень у міжнародному порівнянні
  - фінансування, за рахунок залучення додаткових коштів
  - публікації, перш за все, у тих виданнях, що цитуються
  - участь із доповідями у національних та міжнародних конгресах
  - патенти
  - підтримка національних і міжнародних зв'язків, співпраця з університетами

Пропозиції стосовно концепції аграрних досліджень в Україні (3)

- Створення громадської вченої ради (представники від Міністерства, бізнесу, міжнародні експерти)
- Концентрація НААН на дослідженнях; виробничі задачі (насіння, племінні тварини) відокремлюється та переходять до самостійних сільськогосподарських підприємств або приватизуються
- Розробка довгострокової концепції досліджень, що містить змістовні ключові завдання для окремих наукових дисциплін
- Фінансування державних досліджень з державного бюджету (основне фінансування), відповідно до ухвалених дослідницьких завдань
- Залучення додаткових коштів від асоціацій, промислового сектору, фондів та міжнародних організаторів проектів

Пропозиції стосовно концепції аграрних досліджень в Україні (4)

- Все керівництво НААН (директори інститутів, керівники департаментів) підлягають атестації
- Збереження робочого місця залежить від виявлення довіри з боку співробітників та від підтвердженої особистої, фахової та соціальної компетентності
- Рішення щодо подальшого надання робочого місця співробітникам після перевірки їх профпридатності (ступінь наукової новизни результатів досліджень, публікації у журналах, які цитуються, участь у написанні книг, патенти, залучення додаткових коштів до нині, запрошення на конференції та симпозиуми)

Пропозиції стосовно концепції аграрних досліджень в Україні (4)

- Підпорядкованість персональних ресурсів інститутів на основі переданих завдань
- Фінансування додаткового персоналу за рахунок залучення додаткових коштів
- Навчання докторантів шляхом залучення їх до дослідницьких проектів
- Інститути НААН надають щорічні звіти стосовно досягнутих результатів (контроль здійснюється громадською вченою радою)
- Атестація НААН та інститутів через кожні 5-7 років

Дякую за увагу!